

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Střední průmyslová škola strojnická Olomouc, tř.17. listopadu 49

**Výukový materiál zpracovaný v rámci projektu „Výuka moderně“
Registrační číslo projektu: CZ.1.07/1.5.00/34.0205**

Šablona: III/2 Informační technologie

Sada: 1

Číslo materiálu v sadě: 12

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky

Název: Úvod do typografie

Jméno autora: Jan Kameníček

Předmět: Práce s počítačem

Jazyk: česky

Klíčová slova: Typografie, typografická pravidla, interpunkce, mezera, nezalomitelná mezera, netisknutelné znaky

Cílová skupina: žáci 1. ročníku střední odborné školy, obor strojírenství

Stupeň a typ vzdělání: střední odborné

Očekávaný výstup: Žáci se seznámí se základními typografickými pravidly úpravy textových dokumentů.

Metodický list/anotace

Prezentace seznamuje žáky se základními typografickými pravidly úpravy textových dokumentů, zejména psaním interpunkčních znamének, ukončování řádků, odstavců a stránek či používání nezalomitelných mezer. Dále se žáci učí kontrolovat dodržení typografických pravidel pomocí zobrazení netisknutelných znaků.

Datum vytvoření: 25. října 2012

Úvod do typografie

Úvod

Typografie je disciplína, která se (velmi zjednodušeně řečeno) zabývá pravidly, která mají učinit psaný text čitelnější, srozumitelnější, estetičtější a v dnešní době také snáze počítačově zpracovatelný.

Takových pravidel se postupem času vyvinulo velké množství. Některá z nich jsou tvořena jen zvyklostmi, mnohá však byla kodifikována mezinárodními i českými normami, jako např. ČSN 01 690 Úprava písemností psaných strojem nebo zpracovaných textovými editory z roku 1997.

Některá z těchto pravidel si představíme v následující prezentaci.

Interpunkce

- Pokud za interpunkčními znaménky . , ; : ! ? následuje další slovo, oddělíme ho mezerou (jinak textový procesor nepozná, že začíná nové slovo).
 - Příklad: Necht' se ten, kdo nerozumí, přihlásí.
- U párových interpunkčních znamének () [] „“ »« píšeme mezeru vně, tj. před prvním a za druhým znakem páru.
 - Příklad: Naše škola (SPŠS) nabízí studium strojírenství.
- České uvozovky jsou oblé, přičemž první z nich se píše dole a druhá nahoře.
 - Příklad: Petr se zeptal: „Mohu pomoci?“
 - Nikoliv: Petr se zeptal: "Mohu pomoci?"

Spojovník a pomlčka

Znak „-“, který se nachází na klávesnici vpravo dole a který bývá mylně nazýván pomlčkou, je ve skutečnosti tzv. spojovník.

Spojovník se používá ke spojování slov dohromady a píšeme ho bez mezer, např: „přijde-li“, „Rakousko-Uhersko“, „kanadsko-americká NHL“, atp.

Pomlčka „–“ je delší a používá se v následujících případech:

- Označení rozmezí, trasy, vzájemného vztahu (bez mezer).
 - Příklad: utkání Sparta–Slávie, rychlík Praha–Brno, 2009–2013.
- Místo čárky (s mezerami):
 - Příklad: Tato kniha – vydaná před válkou – je úžasná.

Pomlčku vložíme buď ze symbolů, nebo kombinací ALT 0150.

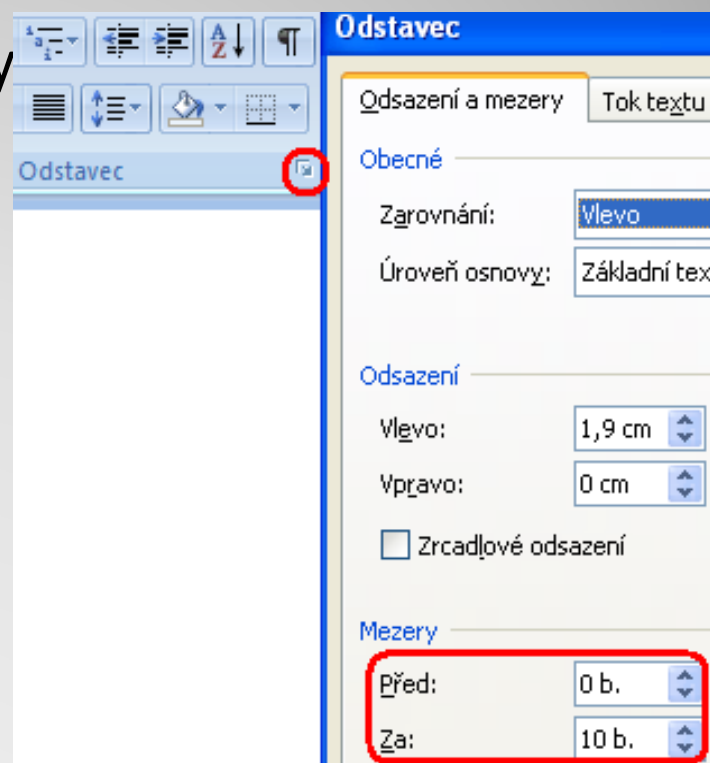
Klávesa „Enter“

Klávesa „Enter“ se používá výhradně k ukončení odstavce.

Nikdy (!) se s ní neukončuje řádek – to dělá Word automaticky.

Nepoužívá se ani k vytvoření mezery mezi řádky (to se dělá nastavením řádkování) či odstavci (to se dělá v nastavení odstavce, viz obrázek:

Chceme-li začít novou stránku, nepostupujeme na ni klávesou „Enter“, ale ukončíme stránku kombinací CTRL+Enter nebo příkazem „Konec stránky“ na kartě „Vložení“.

Nezlomitelná mezerá

Někdy můžeme chtít, aby nějaké slovo či číslo nebylo na konci řádku. V žádném případě řádek neukončujeme klávesou „Enter“. Místo toho použijeme tzv. nezlomitelnou (nedělitelnou, pevnou nepřerušující, tvrdou) mezeru, která nám předcházející i následující slovo sváže, takže obě budou vždy na stejném řádku.

Nezlomitelnou mezeru vložíme kombinací CTRL+SHIFT+mezerník. Používáme ji zejména v následující případech:

- Dle Pravidel č. pravopisu po neslabičných předložkách: k, s, v, z.
- Dle typogr. norem i po jiných jednopísmenných slovech: a, i, o, u.
- U číslic po tisících, miliónech a pod: 100 000 000.
- U kalendářních dat: 1. 9. 2013.
- Mezi číslicí a jednotkou: 1 m; 32 GB.
- U zkratk s tečkami: a. s., s. r. o.

Netisknutelné znaky

Dodržení některých typografických pravidel lze zkontrolovat, zobrazíme-li si tzv. netisknutelné znaky, tj. znaky, které obvykle nevidíme, ale přesto v dokumentu jsou. Patří sem:

Název znaku	Netiskn. znak
Mezera	·
Pevná mezera	°
Konec odstavce	¶

Tyto znaky zobrazíme stiskem tlačítka ¶ na kartě „Domů“.

Vypadat to může například následovně:

Typografie¶

Typografie·je·disciplína·,·která·
se·(velmi·zjednodušeně·
řečeno)·zabývá·pravidly·,·která·
mají·učinít·psaný·text·čitelnější·,
srozumitelnější·,·estetičtější·
a·v·dnešní·době·také·snáze·
počítačově·zpracovatelný·¶

.....Konec stránky¶

Použité zdroje:

- *Podpora Office* [online]. Microsoft Corporation, 2013 [cit. 2012-09-02]. Dostupné z: <http://office.microsoft.com/cs-cz/support>.
- *Internetová jazyková příručka* [online]. Ústav pro jazyk český Akademie věd České republiky, 2008–2012 [cit. 2012-09-02]. Dostupné z: <http://prirucka.ujc.cas.cz/>.
- ČSN 01 6910. *Úprava písemností psaných strojem nebo zpracovaných textovými editory*. Praha: Český normalizační institut, 1997.